

Жити «по-білому»

Про наболілі проблеми в умовах старої корумпованої та неефективної державної машини говорили учасники парламентських слухань «Розвиток підприємництва в Україні та підтримка малого і середнього бізнесу».

На жаль, тих, кому адресовані критика й претензії, в залі не було. Хоча **Перший заступник Голови Верховної Ради України Андрій ПАРУБІЙ** і зазначив: щоб Україна досягла економічних успіхів, необхідна державна політика, що формується владою спільно з бізнесом, експертним середовищем та громадянським суспільством у режимі постійного діалогу. Саме з такою метою і проводяться ці слухання.

Вмикати світло в темних кабінетах, де орудують корумповані чиновники

Голова Комітету ВР з питань промислової політики та підприємництва Віктор ГАЛАСЮК до найгостріших та системних проблем, із якими стикаються українські підприємці, зарахував такі: обвал купівельної спроможності через шокову девальвацію гривні; надвисокі та складні в адмініструванні податки, передусім навантаження на Фонд оплати праці; контрабанда на митниці та корупція на всіх рівнях, яка, на жаль, не стала меншою; драконівська вартість кредитів, що робить їх абсолютно недоступними для малого та середнього бізнесу; штучні регуляторні бар'єри; часто необґрунтований, незаконний тиск контрольних та силових органів на чесні підприємства, зокрема ІТ-галузі; а також рейдерські атаки й слабкий захист права власності.

Народний депутат зауважив: щоб їх розв'язати, у комітеті напрацьована модель промислової політики, яка послідовно втілюється в життя шляхом прийняття конкретних законів.

Наприклад, ухвалили закони про дерегуляцію, про ліцензування, заборонили на 10 років експорт необробленого лісу-кругляку з України.

Нині профільний комітет підготував до другого читання важливі інвестиційні законопроекти про державно-приватне партнерство, про індустріальні парки, розробив законодавчі ініціативи про підтримку малого та середнього бізнесу; про скасування додаткового імпортного мита на сировину для українських виробників; про експортно-кредитне агентство, яке має допомогти українським виробникам, малому та середньому бізнесу вийти на європейський та нові закордонні ринки.

За ініціативою Комітету з питань промислової політики та підприємництва почав працювати Антикризисний економічний штаб, який допомагає підприємцям вирішувати найгостріші питання у регуляторній, податковій, митній та інших сферах.

– Наше кінцеве завдання є надскладним: створити умови для ведення бізнесу, які будуть кращими за європейські. Якщо ми зробимо такі самі, інвестор не прийде, бо там [за кордоном. – Ред.] спокійніше, немає корупції, інших проблем, – вважає Віктор Галасюк.

Корумповану частину державної машини, яка примушувала український бізнес йти в тінь і, як досвідчений наркодилер, підсаджувала на голку договірників, викривав у виступі **президент Української Бізнес-Асоціації Володимир ЧЕПОВИЙ**. Він розповів, що про асоціації, яка розпочала об'єднання «білого» і прозорого бізнесу, корумповані чиновники старої закваски збільшують кількість перевірок та обшуків

у офісах компаній, розміри штрафів. Кричущими прикладами є ситуація в ІТ-секторі, зокрема «маски-шоу» в офісах Харкова, Києва, Одеси тощо. Не уникають тиску й бізнес-переселенці з Донецької та Луганської областей.

– Усе це потребує від наших об'єднань у співпраці з діловими ЗМІ та адвокатською спільнотою розгорнути в Україні систему колективної безпеки прозорого бізнесу. Йдеться про сервіс оперативного реагування, відеофіксацію та юридичний супровід таких конфліктних ситуацій.

– Ця система дасть змогу «вмикати світло в темних кімнатах», де орудують корумповані чиновники. А малий і середній бізнес спокійніше працюватиме й платитиме всі податки, – пояснив Володимир Чеповий.

Високі податки на зарплату, сміховинні – на капітал

Керівник ініціативи «Перший професійний уряд реформ» Андрій ДЛІГАЧ запропонував по завершенні податкової та судової реформ ініціювати створення Фонду розвитку малого та середнього бізнесу. Він не тільки дасть змогу одержати доступ до проектного фінансування за європейськими відсотковими ставками, а й надаватиме сервісні послуги малому та середньому бізнесу, який зараз не в змозі об'єднуватися та спільно сплачувати юридичний, бухгалтерський та ІТ-супровід. На думку Андрія Длігача, починаючи будь-яку реформу, слід ставити собі два запитання: чи сприятиме вона модернізації та принциповій зміні системи і чи збільшить довіру до органів влади у стратегічній перспективі.

Перший віце-президент Асоціації платників податків в Україні Юрій АТАМАНЮК нагадав:

– Резерви детінізації – а це майже 10 мільярдів гривень на місяць – так і залишилися невикористаними, натомість лише збільшується податкове навантаження на бізнес та населення, зростає соціальна напруженість. Економічно вигідними в Україні залишилися хіба що тіннові оборудки, неможливі без тотальної корупції, – підкреслив він.

Промовець вважає, що за останні півтора року всі ініціативи уряду мали виключно фіскальний характер: збільшено кількість податків та їхніх ставок, розширено базове оподаткування. Натомість загальносвітова практика виходу з кризи – зменшення податків для заохочення бізнесу. Що потрібно робити в Україні.

– Із 2,3 мільйона суб'єктів підприємницької діяльності лише 1,3 платять податки, здають звітність. Решта – або в тіні, або просто не працюють, – зауважив **співзасновник громадянської платформи «Нова Країна» Валерій ПЕКАР**. – Адже нині в країні надзвичайно високі податки на заробітну плату й дуже низькі податки на капітал. Це стимулює стару олігархічну економіку, де частка праці в доданій вартості продукції дуже низька, а частка капіталу дуже висока.

Дешевше заплатити, ніж виконувати

Голова Об'єднання підприємців малого бізнесу міста Полтави Ігор БАЛИЦЬКИЙ наголосив: починати реформи слід із правоохоронної системи, адже немає сенсу безкінця змінювати закони, якщо ті, хто покликані контролювати їх виконання, зароблятимуть на дозволах цей закон «оминути». Бо природа корупції в Україні така, що заплатити й не виконувати завжди дешевше, ніж чинити за законом.

Проти переваг для одних і переслідувань других висловилися **голова Всеукраїнської громадської організації «Союз захисту підприємства» Сергій ДОРОТИЧ** та **голова правління Союзу промисловців Туреччини та України Расім БЕКМЕЗДЖІ**. Останній підкреслив: незаконне, безконтрольне ввезення товару спричинює недобросовісну конкуренцію, коли вітчизняний виробник не може втриматися на плаву. Як запросити нового інвестора в Україну, якщо тут займається виробництвом нерентабельно?

Під оплески присутніх промовець закликав владу не заважати своєму виробникові, щоб той міг закріпитися на внутрішньому ринку, а потім стимулювати його, застосувавши практику розвинених країн. Наприклад, під час митного оформлення готової продукції тимчасово встановити додаткове мито,

а імпортовану сировину для подальшого виробництва в Україні взагалі звільнити від будь-яких платежів.

Представник Українського союзу промисловців та підприємців в Європейському Союзі Микола ТИМОЩУК розповів, що для розвитку малого та середнього бізнесу до 2020 року ЄС передбачив для України пакет допомоги обсягом більш як 1 мільярд євро. Однак майже 80% коштів – це кредити, які реалізують під драконівські відсоткові ставки, що не зможуть обслуговувати підприємці.

Промовець вважає проблемою те, що основний акцент на перемовинах про фінансову допомогу між урядом України та Єврокомісією завжди роблять на покритті дефіциту бюджету та на макрофінансовій допомозі. А всі програми, спрямовані на підтримку бізнесу та розвитку економіки, залишаються без уваги, не проробляються належно.

Директор з розвитку Бізнесу асоціації SME Banking Club Олексій САЯПІН назвав низку напрямів фінансування, які готові підтримати банківські установи. Йдеться про кредитування малого й середнього бізнесу на купівлю продукції українських виробників, передусім обладнання, транспорту та сільгосптехніки; фінансування нових підприємств за франчайзинговими схемами; фінансування підприємств сільськогосподарської галузі на впровадження інновацій; а також підтримка впровадження енерго- та ресурсозбережних технологій.

Модель фінансування – компенсація відсоткової ставки приблизно за схожим механізмом, який діяв для іпотечних кредитів молодим сім'ям у 2003–2009 роках. Джерелами коштів мають бути державний бюджет через створену профільну фінансову інституцію, а також міжнародні фінорганізації.

Причини, які обмежують кредитування малого та середнього бізнесу, – низька якість їхньої фінансової звітності та ведення бізнесу; брак достовірної інформації про пози-

цальника; відсутність механізмів захисту прав кредиторів.

Голова сумської громадської організації «Молодь та підприємство» Богдан МОСУНОВ та **виконавчий директор Асоціації хмельницьких ринків Олександр СНІХОВСЬКИЙ** зупинилися на проблемі недосконалого законодавства й недотриманні вимог Закону України «Про основні засади державної і регуляторної політики».

А голова правління Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Ігор БУРАКОВСЬКИЙ закликав відстежувати дії не тільки центральної влади, а й те, як відбувається процес децентралізації, щоб не одержати «багато поганих місцевих урядів».

Законно на незаконні?

Оплесками зустріла сесійна зала виступ **представниці Запорізького союзу підприємців Лідії КРИВЕНКО**, яка зауважила визначальну роль олігархів, згадала про вимогу приватних обленерго щодо передоплати та «золоту» ціну оренди землі...

– Корупція – це наслідок, а причина проблем полягає в абсурдному Податковому кодексі, коли вся державна машина контролює доходи й витрати підприємств, цілком не звертаючи уваги на доходи й витрати громадян. Де ще можна цілком законно жити на незаконно одержані кошти, літати на власному літаку, й жоден орган не матиме до цього запитань? Тому вимагаємо швидко змінити Податковий кодекс і зробити неможливим у державі оазис для бандитів, – наголосив **генеральний директор ТОВ «Група компаній «Регионстрой» Сергій САЄНКО**.

Міністр юстиції Павло ПЕТРЕНКО, який підійшов на слухання після засідання уряду, не розгубився й підкреслив, що йому приємно бути в цій залі й чути багато правдивих слів і критики.

– Не виправдовуватиму всю систему влади. І справді, дуже погано, що в цій залі немає керівництва Державної фіскальної служби, тому що вони по-

винні бути тут першими й обговорювати питання бізнесу. Позиція уряду і Прем'єр-міністра дуже чітка: якщо керівництво ДФС не почне оновлювати персональний склад, як ми це робимо з поліцією, значить, змінюватиметься керівництво служби, яка нині налічує 50–60 тисяч людей, – зазначив Петренко.

– Дивлюся, в залі, напевно, 90% облич – знайомі. Сумно, що ми 20 років говоримо про одне й те саме. Але, незважаючи на всі наші обґрунтовані скарги, малий та середній бізнес в Україні є. І він – основа економіки, це майже половина зайнятого населення, це 70% усіх податкових надходжень, – заува-

жила **голова Державної регуляторної служби України Ксенія ЛЯПІНА**. – Нині є дві крайності. Одна – кричати «Зрада!», «Нічого не робиться!». Друга – казати, що все блискуче й прекрасне. Правда, як завжди, десь посередині.

Серед того, що зробила влада, вона згадала ліквідацію 47 контрольних органів із 79. Зокрема, замість Держінспекції з питань захисту прав споживачів створено Державну службу з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Також Ксенія Ляпіна зауважила, що внаслідок мораторію на перевірки суб'єктів підприємницької діяльності кількість перевірок скоротилася на 85%.

– Однак фіскальні перевірки, на жаль, живуть своїм життям. І всі наші зусилля з дерегуляції, на жаль, поки що до них не дійшли, – підкреслила вона.

Бізнес-омбудсмен в Україні Альгірдас ШЕМЕТА розповів, що за 4 місяці роботи він отримав 360 скарг від підприємців, із яких 84% – від малого та середнього бізнесу. Найбільше нарікають на адміністрування податків, а також «національний спорт» України – дії силових структур проти бізнесу. За цей час прямиї фінансовий ефект роботи інституту омбудсмена – 110 мільйонів гривень. Це – повернений ПДВ, анульовані штрафи та санкції.

Профспілки – за конструктивний діалог із Міністерством інфраструктури

Закон України «Про морські порти» закріпив статус України як морської держави, а також встановив низку істотних правових норм, котрі визначають роботу підприємств морської галузі в ринкових умовах. На жаль, розмежування функцій і затвердження основних положень про Адміністрацію морських портів України здійснювалися в період розквіту корупції в усіх сферах економіки, що й призвело до збереження за державним підприємством не властивих йому господарських функцій. Тому не випадково на черговій Координаційній раді голів профспілкових організацій морського транспорту України, яка відбулася в Одесі під головуванням Володимира Зайкова – голови профспілки працівників морського транспорту Одеського морського порту, розглядалися проект пропозицій щодо внесення змін і доповнень до Закону України «Про морські порти», фінансовий план, відрахування профспілкам та інші важливі питання морської галузі.

У ході засідання профспілкові лідери висловили стурбованість тим, що блокування розвитку морських портів через процедуру затвердження фінплану посилило і без того складну ситуацію зі старінням основних фондів, знизить конкурентоспроможність вітчизняних портів і негативно позначиться на соціальній захищеності трудових колективів. Адже ця тенденція триває вже не перший рік.

– Потрібно, щоб фінплан затверджували в січні, а не у вересні–жовтні, і щоб порти, адміністрації працювали саме за цим фінпланом. Тоді буде перспектива розвитку галузі, – висловив спільну думку координатор ради Володимир Зайков.

Проблема, на погляд профспілкових лідерів, полягає ще й у тому, що всі господарські функції тепер у руках Адміністрації морських портів України (АМПУ), через що керівники філій позбавлені будь-яких повноважень. У людини проблеми зі здоров'ям – соцдопомогу потрібно узгоджувати з АМПУ. Внести доповнення в колдоговір – лише після підпису особисто голови Адміністрації. Для того, щоб прийняти на роботу спеціаліста, треба знову йти в АМПУ...

– Так, держава, як суб'єкт, котрий розпоряджається цією власністю, може впливати, але ж не доводити все це до абсурду. Хіба, щоб призначити прибиральницю, потрібно йти до вищого керівництва Адміністрації морських портів України? – доречно запитує голова профспілки працівників морського транспорту Іллічівського морського порту Сергій Бризгалов.

На жаль, нова система врядування зумовила й необґрунтоване зростання чисельності апарату керівництва, а це, у свою чергу, породило складний чиновницький механізм, який загрожує повним руйнуванням системи врядування портів. Окрім того, поступово з різних причин втрачають інтерес до морської галузі України іно-

земні інвестори, а в Міністерстві інфраструктури ігнорують розпорядження Прем'єр-міністра про те, що до складу конкурсної комісії на заміщення вакантних посад керівників держпідприємств мають бути включені й представники сторін соціального діалогу.

– Наявна законодавча база абсолютно не заважає Міністерству інфраструктури прислухатися до думки трудового колективу, що вони, в принципі, й зобов'язані робити, – наголосує голова Федерації морських профспілок України Максим Слюсаревський.

«Порти на межі виживання», – били в дзвони лідери профспілок на засіданні Координаційної ради. Для припинення негативних процесів у морській галузі необхідно в найкоротші терміни провести низку кардинальних реформ. Потрібно якомога швидше внести зміни в нормативні та інші документи, що встановлюють статус АМПУ, в яких чітко розме-